

Porszemek

(tárca)

Komolyan mondom, nekem mindig imponált Amerika. Eleinte, valahányszor rá gondoltam, ormótlan, égis éró felhókarcolói tornyosultak szemem elé, villanydrótokat és csillogó gépeket láttam, az élet féktelen rohanását hallottam a pénz körül. Később, érdekes, megváltozott ez a látomásom. Chaplin groteszk megjelenése jelentette számomra Amerikát, mely oly borzalmasan és fantasztikusan értelmetlen volt, hogy mélyértelmű hátttereket engedett sejtetni maga mögött. Hollywood félmeztelen sztárjai tolakodtak fel a felhókarcolók helyébe, és a munka Amerikája eltűnt a karcsú bokák Amerikája előtt. Egyszer aztán rájöttem, hogy mégiscsak igazam volt, amikor Chaplin sok buta mozdulata alján az örök embert véltem felfedezni. A lapok írták, tehát igaz kellett legyen. Mindössze Chaplin csodálkozott egy kicsit, hogy ő erre nem jött rá addig. Valahol azonban baj történt Chaplinnel is és a meztelen sztárokkal is, mert egy szép napon megszűntek Amerikát képviselni. Amerika túltette magát rajtuk, és új arcot mutatott: Al Capone arcát. Meghalt egy banditavezér, és olyan temetése volt Chicagóban, hogy csodájára járhatott volna a világ. Al Capone, az alvilág ünnepezt fejedelme is kitett magáért, és egy fehér liliomokból készített óriási keresztet küldött vezértársa temetésére, fájdalma és megemlékezése jeléül. Al Capone különben is egy idő óta (amióta gyilkosság is terheli már) nagyon megnövekedett a jó amerikaiak tiszteletében, és legújabban Hollywoodba akarják szerződtetni minden áron, valami talkie főszerepének az eljátszására. Ez még mind nem olyan érdekes. Sokkal érdekesebb az a tény, hogy a jelenlegi chicagói polgármester komolyan aggódik az Al Capone konkurenciájától, és azt beszélik, hogy Al Capone még Chicago polgármestere is lehet. Én nem tartom olyan rendkívüli dolognak azt, hogy Amerikában egy banditavezér szabadon jár, politikába keveredik, agitál, sőt filmszerződést kap csak azért, hogy minél többen láthassák az arcát, én ezt még mindig nem tartom olyan rendkívüli dolognak. De az már egy kicsit furcsa dolog lesz, ha Al Caponet választják meg Chicago polgármesterének. Esetleg még ő lesz később a köztársasági elnök is. Mit lehessen tudni. Feljön az alvilág, és egyenesen a parlamentet szállja meg. Minden rendőrt és minden antialkoholistát villanyszékbe ültetnek, és az alvilág női adják majd a fogadóestélyeket. Mivel pedig a jó öreg Európa mindenben utánozza Amerikát, valószínűleg ezt is szépen utána csinálják: Kürten és Schreiber fogják aláírni a külföldi egyezményeket. Ez már határozottan furcsa lesz. Komolyan mondom.

Miss Anglia és Bernard Shaw egyszerre érkeztek meg a londoni kikötőbe. A parton hatalmas tömeg nyüzsgött, roppant vegyes és szerföltt lármás tömeg, akik mind Miss Angliára voltak kíváncsiak. Egetverő üvöltéssel fogadták és bizony a nagy Bernard Shaw alig tudott átfurakodni a tömegben, senki sem nyitott neki utat. Az angol lapok egy része nagy megbotránkozással írt erről a kis esetről, és sajnálattal állapították meg a jó angolok, hogy a mai embereknek már nem imponál a szellem nagysága. Erről jutott eszembe az alábbi történet. Egy baromfi kiállítást ment el megnézni Bethlen István. Mikor belépett a kiállítás területére, az ott tartózkodó tömeg egyáltalában nem látszott észrevenni a miniszterelnök megjelenését, nem mintha nem éreztek volna kellő tiszteletet vele szemben, hanem mivel teljesen lenyűgözte figyelmüket a kiállítás fénypontja: egy 60 kilós csodatyúk. Mind az előtt az egy ketrec előtt tolongtak, és nem gyöztek kifejezést adni elragadtatásuknak. Hatvankilós tyúk! Ez igazán nem mindennapi látvány. Akkor történt, hogy valaki bekiáltott a kapun. Csak annyit kiáltott, hogy most visznek arra egy többszörös rablógyilkost. A tömeg tódulni kezdett a kijárat felé, megfélekedett Bethlenről, kiállításról, mindenről. Hogy mi volt ennek az oka: nagyon egyszerű. Bethlen máskor is látható, Bethlenről minden lapban lehet olvasni, és hallani lehet a beszédeit. A csodatyúkot, azt már csak a kiállítás ideje alatt lehet megnézni, különben is az ilyen tyúkfélék nagyon rövid életűek. A rablógyilkos meg éppen csak egy fél percig

látható. Hát így volt az Bernard Shaw-val is. Miss Anglia bizony egyedül baktatott volna végig a kikötőn, ha ugyanakkor a város másik végében egy rablógyilkost hoznak vasra verve. Sőt akkor is, ha egy hatvankilós tyúkot mutogatnak.

Az aggregényadó tervét tiszta szívemből üdvözlöm. Tessék a férfiaknak családot alapítani, tessék gyerekeket nevelni a hazának. Csak éppen hogy egy kis baj van még. Ugyanis nincs kit feleségül venni. Mielőtt behozná valamely állam az aggregényadót, hasson előbb oda, hogy a mai lányok házadási célokra alkalmasok is legyenek. Mert – ne méltóztassanak megharagudni, de – a mai lányok nagy része nem felel meg azoknak a követelményeknek, melyeket a mostani nehéz viszonyok közt küszködő férfi leendő élettársával szemben támaszthat. Szépségversenyek kirúszozott delnői, ponyvaregényektől inficiált lelkű ál-kalandornők, meztelen filmsztárokat utánzó kényes selyembabák és blazírt szalon-kokottok semmi tekintetben sem állják meg a próbát, amit a mai helyzet egy feleségtől méltán és szigorúan megkövetel. Szépségvásárokkal és a feltűnési vágy hasonló érzéki megnyilvánulásaival nem lehet komoly, hazafias asszonyokat, nem lehet anyákat nevelni. Ha majd a hasonló perverz ferdeségek helyett behozzák a nők maguk közt a Miss Jóság, Miss Szeretet, Miss Takarékoság, Miss Hűség és Miss Kisigény választásokat, akkor örömmel fogjuk üdvözölni korunk legnagyobb és leghazafiasabb intézményét: az aggregényadót.

Vasgárdának nevezik a román egyetemi hallgatók szervezetét, mely teljesen megfelel nálunk a Turul Szövetségnek. A Vasgárdának tagja minden román diák, kivétel nélkül, és szavának súlya van az országban. Ennek is megvan a maga oka. Két esetet mondok el, ami mindent megmagyaráz. Az első tavaly történt a kolozsvári operában. Szünet alatt a közönség hirtelen éljenezni kezdett, sokan tapsoltak a páholyokban, a karzat dübörgött és lelkiesen kiáltoztak az emberek. De ez a lelkesedés nem a színészeknek szólt. Egy fiatalember volt az ünneplés középpontjában, valahol valamelyik hátsó sorban ült, és amint megtudtam később, ő volt a kolozsvári Vasgárda vezére. Néhány lelkes polgár felemelte és megmutatta a hurrázó tömegnek, amely hosszasan ünnepelte a diákvezért, és ilyeneket kiabált feléje: „Ti vagytok Nagyrománia reménységei!” A másik eset itt történt Debrecenben, nem is olyan régen, a Vígszínházban. A egyik páholyban egy ismert fiatal hölgy ült, a Cotty illata messzire lengett körülötte, és púderes arcú, roppant elegáns fiatalemberek képezték a kíséretét. Előttük néhány turulsapkás diák ült, őnagyságának talán nem tetszett a fekete sapka, talán egyéb oka is volt rá, de fennhangon megjegyezte: „Nézzék, ezek fogják megmenteni Magyarországot!” Gúnyosan nevetett hozzá, és kísérete, akik mind szintén diákok voltak, de túl nagy urak arra, hogy egy hazafias szervezetnek tagjai lehessenek, hangos hahotával adtak kifejezést annak, hogy őnagysága szellemessége elérte náluk a kellő sikert. Őnagysága szellemessége és üresfejű kíséretének semmi esetre sem intelligens tetszésnyilvánítása határozottan megérdemlik azt, hogy egy kicsit behatóbban foglalkozzunk velük. Érdekes és szomorú, hogy a magyar úri társadalomnak még most is vannak olyan tagjai, akik nem értik meg, hogy most ezerkilencszázharmincegyet írunk, és nem érünk rá egymást tépni, és kicsinyes klikkpolitikát űzni a süllyedő hajó fedélzetén. Csúnya és jellemtelen dolog gúnyolódni a hazafiasság felett, és blazírt mosollyal lekicsinyelni egy csonka ország ifjúságának honmentő törekvéseit. Őnagyságának és kíséretének azt üzenem csupán: ha azoknak a derék feketesapkásoknak nem fog sikerülni megmenteni a hazát, az nem rajtuk fog múlni, hanem ahhoz az üres koponyájú hahotázó társasághoz hasonló sok más üres koponyájú szalondalián, akiknek a színházi élet póre girl-jein kívül, semmitmondó bókokon kívül és néhány betanult frázison és tangófigurán kívül nincs a lelkükben egyéb. Ha pedig majd a léhaságuk által aláaknázott társadalmi rétegek végképpen összeomlanak, és maguk alá temetve őket, megkezdődik számukra a munka kálváriája, bizony mondom, késő lesz verni a mellet, mert történelmi időket élünk, és a történelmi idők nem bocsátanak meg azoknak, akik nem látják meg a közeledő viharfelhőket.

India a csodák világát jelentette eddig. Mosolyt, napfényt, szerelmet, és valami édesen romantikus varázst. Ma mást jelent. Minap a moziban valamelyik híradó egy rövidke filmet mutatott be Indiáról. Nem dzsungelt mutatott, bókoló pálmákat vagy virágok közt merengő hindukat. Nem. Egy utcai jelentet mutatott be, ahol durva angol katonák puskatussal ütlegeltek menekülő hindu férfiakat és nőket vegyesen, leütötték őket, aztán mint valami letaglózott barmokat, a lábuknál fogva végighúzták az út sarában és egy kereken járó ketrecbe lökték. És mindez Indiában történt, ahol jámbor hinduk élnek sok ezer év óta, s amely ország

oly messze esik Angliától, hogy Isten tudja, hogyan juthattak oda angol katonák. Valószínűleg úgy, mint a búr mezőkre.

Megható az a tapintat, amivel a klinikai betegekkel szemben viseltetünk. Megépítünk egy pompás utat, a klinikától egészen a Pallagig, hadd éljenek azok a szegény gazdászok. Ezentúl nem kell nekik poros, sáros úton kutyagolni, vagy roppant kerülővel motorozni be a városba, hanem ott a sima út, bárkinek ingyen rendelkezésére áll, tessék uraim, tessék. Azonban az úton motorral járni tilos. Tilos, mert ott van mellette a klinika (akárcsak Pesten) és a motorzaj rossz hatással van a betegek idegrendszerére. Azonban azt beszéljük, hogy ez még csak kezdetleges állapot, mert nemsokára újabb rendelet lát napvilágot, melynek értelmében teherautók, nyitott kipufogóval közlekedő autók, sőt a nem gumirádlis kocsik is letiltatnak az útról. Ló csak gumitalppal, gyalogos ember pedig csak egyedül „Palma” kaucsuksarok igénybevételével közlekedhet. A villamosokra már készítik a hangfogó-készüléket, melyet külön erre a célra találtak fel. Túloldalt pedig a vasútvonal kérdését kellő tapintattal úgy fogják megoldani, hogy a mozdonyt és a kocsikat minden alkalommal teljesen zajtalan olajos csúsztatókon tolják át a kritikus szakaszon. Azonban repülőgépek és zeppelinek számára az új műút bármikor rendelkezésre fog állni. Hát ez kolosszális. – Csak egy a kár. Még pedig az, hogy azoknak a szegény gazdászoknak, akik legtöbbet használhatnák a remek utat, és akik olyan zseniálisan tudták kivásalni a papából vagy a nagybácsiból az új út tiszteletére azt a motorbiciklit, azoknak a fiúknak nem fog telni repülőgépre. És még valami. Egy egészen tétován és szerényen előbátortalankodó kis kérdésecske. Tulajdonképpen miért kellett azt az utat pont ott építeni, ahol tilos a zajos közlekedés?

A ragály soha sem élt még olyan nagyszerű konjunktúrát, mint ma. Soha még ilyen fogékony nem volt az emberiség a ragályokkal szemben, és a ragály sem jelent meg még soha ilyen tág képviselőben. Egy ember gondolt valamit, és agyonütötte a másikat. Mind több és több ember kezdte ezt a valamit gondolni, és egyre-másra ütögették egymást. A sajtó egyes perverzkedő képviselői szép hangulatosan kiszínezve feltalálták az eseteket, és az emberiség rajongója lett a gyilkosságoknak.

Valaki egyszer meglátott valahol egy szép leányt, gondolt egy nagyot és elnevezte őt a hazája nevére, aztán sorra mutogatta az embereknek. A ragály terjedt. Tömegőrületté fokozódott, mint hajdan a kivégzések megtekintése, vagy most egy-egy csemegeyszerű Schreiber-eset izgató bonyodalmissága. Minden ragály ellen az a védekezés első lépése: megállapítani a kór okozóját. Hát ennek a sok szellemi és lelki ragálynak egyetlen kórokozója van: a divat. Ha furcsán is hangzik, de így van. Ugyanaz a divat, amely megalkotta az eton-frizurát, a jazzt vagy a kemény gallért, ugyanaz a divat termelte ki a Kürteneket, Miss Nemtudomhoz valókat és az óceánrepülőket. Mert ez is csak egy ragály, az óceánrepülés. Éppen úgy, mint a nők politikai szereplése.

Veszedelemesen közeledünk a világbéke felé. A régiek „si vis pacem, para bellum” jeligeje alatt. Ha békét akarsz, készülj háborúra. Hogyne, kérem, tessék csak elképzelni. A tudósok tömege dolgozik azon, hogy minél több emberirtó szert találjanak fel, melynek segítségével könnyedén és minden fáradság nélkül lehessen majd békét teremteni a földön. Nemrégiben olvastam, hogy Franciaországban kitaláltak egy olyan rakétalövedéket, mely több száz kilométer távolságra pontosan beirányozható és melynek segítségével fél perc alatt egy metropolist romba lehet dönteni. Hát ez igazán óriási. Már szinte készen látom a világbékét. Ne tessék mosolyogni, ez egészen komoly. A tudósok tudják, mit csinálnak. Ha ez a rengeteg emberirtó szer egyszerre rázúdul a földre, itt élő ember nem marad. Már pedig ha nem lesz több ember, mi veszélyeztesse a békét?

Prónay-ügyről írnak a lapok, Prónay-ügyről beszélnek az emberek, pedig ez tulajdonképpen nem is Prónay-ügy. Azaz már nem is csak a Prónay ügye. Több annál. Valaki azt a kijelentést tette a parlamentben, hogy nincsenek is nyugat-magyarországi felkelők, és olyan sincs, hogy Alföldi Brigád. Érdekes. Pedig mintha már hallottunk volna ezekről valamikor. Rég volt, talán igaz sem volt. Igaz csak az, hogy az emberek hamar felejtenek el mindent, amit alkalmatlan észben tartani.

Tanulságos kis történet jut erről eszembe. 1914-ben, egészen a háború elején heves vita fejlődött ki egy magyar huszárkapitány és egy ismert osztrák bürokrata között. „Na és mi lesz, ha a szerbek betörnek délen, és Budapestig kergetnek minket?” – kérdezte vita közben az osztrák. „Nagyon egyszerű – felelte a kapitány –, mi kiverjük őket az országból, aztán önök szépen visszasétálnak, és újra fejuink fölé építik pompás bürokráciájukat!”

Mégis Brandsch lett Romániában a kisebbségi államtitkár. Hiába jelentették ki a magyarok és a szászok, hogy őket Brandsch Rudolf egyáltalában nem képviseli, a kormány ragaszkodott Brandsch személyéhez. Az Országos Magyar Párt nyilatkozata szerint ezzel a kinevezéssel egy új sérelem érte a kisebbségeket és egyúttal annak a reményének ad kifejezést Erdély magyarsága, hogy az új államtitkár fölfogása nem lesz képes befolyásolni az új román kormány magatartását a kisebbségekkel szemben. Ez még így távolról is érdekes. A kormány emberségesen mutatkozik be külföld előtt, hogyne, hiszen létesít egy államtitkári állást a kisebbségek részére. Hogy pedig azért baj ne történhessen a zavarosban, azt az embert nevezi ki erre az állásra, aki minden kritikán alul álló személyiségével már eddig is mindenkinél többet ártott a kisebbségeknek (már csak azért is, mert a kisebbség vezérének vallotta magát), akit minden kisebbségi párt már régen kizárt magából és nyílt ellenségnek bélyegezett meg. Ezt úgy hívják, hogy „nesze semmi, fogd meg jól”. Már csak éppen arra vagyunk kíváncsiak, hogy ehhez az újabb Brandsch-féle szemfényvesztéshez, politikai fakír-mutatványhoz mit fog szólni az elfogulatlan európai közvélemény?

Nem tudom, kinek a hanyagsága vagy nemtörődömsége folytán állhatott elő az a tragikus helyzet, hogy Magyarország fővárosában egy osztrák ember vezeti végig az idegeneket a magyar királyi palota termein. Megmutogatja a palotát, történelmi eseményekről számol be, de olyan magyarsággal, amilyent legfeljebb csak a Burgban használhattak valamikor, és olyan beállítással, hogy magyar embernek ököibe szorul a keze. „Itt lakta Franz Josef Kaiser” – mutogatja a csodálkozó debrecenieknek. – „Itt ülte magát legszívesebben kaiserin Elisabeth”. Vagy: „Ez van képe Franz Jozef mikor negyvennyolc a csőcselék forradalom csinálta neki”. Az ember igazán nem tudja, nevéss-e vagy bosszankodjék? Talán leginkább sírni lehetne ezen. Mert minden humor mellett valami rettenetesen lesújtó van abban, hogy a saját királyi palotánkat egy nyelvünket nem tudó idegen mutogatja nekünk, és legszentebb történelmi eseményünket, a szabadságharcot, osztrák szemüvegen át „forradalom” és „csőcselék” szavakkal megbélyegezve meri a szemünkbe vágni, most, éppen most, amikor semmi sem lehet számunkra szentebb, mint annak a vérrel és könnyel megáztatott két évnek az emléke, nekünk, magyaroknak. Ezerkilencszázharmincegyben, szabadságharc után, szabadságharc előtt. Az embereknek ököibe szorul a keze, ha arra gondol, hogy hány állásnélküli magyar sínylődik szerte mindenütt, akik talpig magyarok, akiknek hasznát lehet látni, ha baj van, akik sokat tudtak már áldozni a hazáért, és sokat fognak még áldozni, ha rá kerül a sor, míg itt olyan embereket melengetünk a keblünkön, akiknek idegen a harcunk, idegen a vérünk, idegen a bánatunk, és aki lábbal tapossa legszentebb történelmi hagyományainkat. Ököibe szorul az ember keze, ha arra gondol, hogy ellenség számára jut zsíros állás, de magyar ember számára nem. Mert ellenségnek nevezem azt az embert, akinek hazát, kenyeret ad egy nép, és még annyi fáradságot sem vesz magának, hogy évek alatt annak a népnek a nyelvét megtanulja, és ha osztrák szívével szeretni nem is tudja, de tudja legalább tisztelni a történelmét. Azoknak a magyarázatoknak, melyek a magyar királyi palota termeiben elhangzanak, nagyon bécsi ízük van. Meg kellene magyarázni az ilyen embernek, hogy nem a Burgtheater színpadán állnak, hanem Magyarország földjén. Hogy Schönbrunn és a Práter messze van, és ami onnan nézve forradalom talán, az itt szabadságharc, szent és örökemlékű. Ideje lenne már kiűzni lassan a magyar szent korona hajlékából a Burg itt- felejtett, hamis fényű reflexsugarait. Nagyon is ideje lenne már. Sőt, ideje lenne elgondolkozni azon is, hogy milyen érzelmű emberek dúskálnak a zsíros pozíciókban. Mert eltekintve attól, hogy az a külföldi, aki ellátogat a magyar királyi palotába, joggal gondolhatja azt ilyen emberek vezetése után, hogy osztrák kultúránk, osztrák történelmünk és a császárváros fénye az egyetlen fény, ami színt ad történelmi műemlékeinknek, Munkácsy festményeinek és a Halászbástyának egyaránt. Mindezekről eltekintve én azt hiszem: annak a franciának, olasznak, angolnak, németnek igazán mindegy lehet, hogy az, aki őket végigvezeti a termeken, a magyar királyok termein, a magyar fővárosban, a szabad Magyarország földjén, hogy az az ember mennyire magyar? De nekünk nem mindegy!

Az ifjúságot ma sokan szidják. Talán nem is ok nélkül. Mi beismerjük: mint tömeg, nem vagyunk egészen olyanok, amilyenek lehetnénk, amilyeneknek kellene, hogy legyünk most, amikor ránk maradt a világ kiegyensúlyozásának nagy feladata. Beismerjük: nagyon sokan vannak közöttünk, akiknek vágyai, felkészültségei, tervei és szellemi irányzatai nem terjednek túl a léha szórakozáson egy-egy holdvilágos éjszakán, és néhány futballmérkőzésen. Vannak közöttünk határozottan olyan elemek, akik soha sem lesznek képesek valamit is adni magukból mások számára, akik soha nem fognak törődni a haza helyzetének komolyságával, akik soha, de soha az emberiség hasznára nem tehetnek. Mi ebből nem csinálunk titkot, hogy vannak közöttünk kétarcú Janusok, örök köpönyegforgatók, és vannak közöttünk üresfejű és üres szívű, felfújt és saját felfuvalkodott ostobaságuktól megszedült dandyk, akik egy-egy nemzeti megmozdulásban nem vesznek részt, mert ez nem divatos, akik nem állnak a magyar zászlók alá, mert bepizkolja a ruhájukat a tömeg. Akik május tizenhetedikén nem vonultak fel, mert ők „ilyen társaságba nem keverednek”, mint például a vitézek, meg a frontharcosok, akik pedig minden tekintetben jóval felettük állnak, és nem lehetne csodálkozni azon, ha ők jelentenék ki, hogy „ilyen” elemekkel, mint ezek a fiatalurak, nem hajlandók végigmenni az utcán. Akik azonban futballmeccsre szorgalmasan eljárnak, mert ott nincs csőcselék, ott nincs tömeg, és akik minden, minden létszükségletüket megtalálják a tribün zajában, a jazz sikoltozásaiban, a kártyában, a pezsgőben, és abban a sok gondolat nélküli üres mondásban, ami a szájukat naphosszat elhagyja. Mi beismerjük: vannak ilyenek. Nagy számban vannak. Rengetegen vannak. Blazírtak, nyeglék, nemzetköziek. Ez igaz. De mi is vagyunk. Vagyunk, és nem azonosítjuk magunkat „azokkal”. Vagyunk és egyöntetű erős frontot képezünk, mely elszánt, magyar és meg nem alkuvó. Vagyunk és követeljük, hogy észrevegyenek. Zászlóink vannak, hiteink és igazságaink vannak. Akaratunk van és szavunk, és kimondtuk azt a szót mindenkoron. Olcsó politikát nem űzünk, nem nézzük egymás vallását, egyszerűen csak magyarok vagyunk. Magyar ifjúság. Azoknak pedig, akik követ dobnak ránk, mint összességre, az előttünk haladó korosztálynak azt izenjük: ha azokat észre tudja venni, tudjon észrevenni minket is, mert nekünk is van panaszunk. Panaszunk az „öregekkel” szemben. Mi várunk tőlük valamit. Nem csak gáncsot, nem csak ítéletet: segítő kezet is várunk. Mert a mi helyzetünk ma olyan, mint azé a fiúé, aki ott áll a családi ház romjai előtt, amely az apja idejében összedőlt, áll és nézi, hallgatja az apja szidásait, aki egy üszkös gerendán ül tétlenül, egyre azt hajtogatta, hogy a házat felépíteni már a fiú feladata lesz, de nem ad szerszámot a kezébe és nem tanítja meg házat építeni. Az apjának joga van bírálni, joga van szidni és dorgálni, joga van kimondani az észlelt hibákat. De kötelességei is vannak, kötelessége a szeretet, a megértés, az érdeklődés gyermekei sorsa iránt, gondolatai és érzései iránt. Csak annak van joga bírálni és ítélni, aki kötelességeit is tudja és teljesíti. Köztünk és az előttünk haladó korosztály között egy korszak differenciái feszülnek, és ezeket a differenciákat eloszlatni csak úgy lehet, ha nem csak bírálatot kapunk tőlük, hanem szeretetet, megértést és támogatást is. Ne csak azokat vegyék köztünk észre, akik miatt joggal vagyunk érdemesek a gáncsra, hanem vegyék észre azokat is, akik tudnak és akarnak tenni valamit, akik hivatva vannak jövőt teremteni. Mert bárhogyan is nem egyezünk, bármilyen távolság is van közöttünk: mégiscsak mi vagyunk a jövő, és aki minket bírálni akar, követeljük, hogy észrevegyen!

Emberszeretet a jelszava annak az új politikai irányzatnak, mely minden nemzetiségi kérdésen felemelkedve egy Páneurópa megvalósítására törekszik. Gyönyörű jelszó. Csak egy a baj. Ugyanakkor, mikor Európa nemzetközi gondolkodású hadserege ezt a remek szót a lobogójára írta, ugyanakkor, ugyanazok az emberek milliókat költenek színtelen, szagtalan, embergyilkoló gázok feltalálására. Ágyúkat készítenek, melyek városokat tehetnek tönkre egyetlen lövéssel, és sok ezer laboratórium dolgozik azon, hogy miképpen lehet legolcsóbban, leggyorsabban és legészrevétlenebbül elpusztítani egy embert. Nekem van egy gyanúm. Ugyanis Páneurópa emberei, úgy látszik, minden nemzetközi prédikáció dacára, egészen mindennapi politikát űznek az Emberszeretet jelszava alatt. Vannak nagyhatalmak, kik ilyen módon akarják uralni Európát: Testvériséget! Világbékét!

(Debreceni Újság 1931. április 29. és május 31.)